JAARVERSLAG

13

NEPLUVI

J A A R V E R S L A G

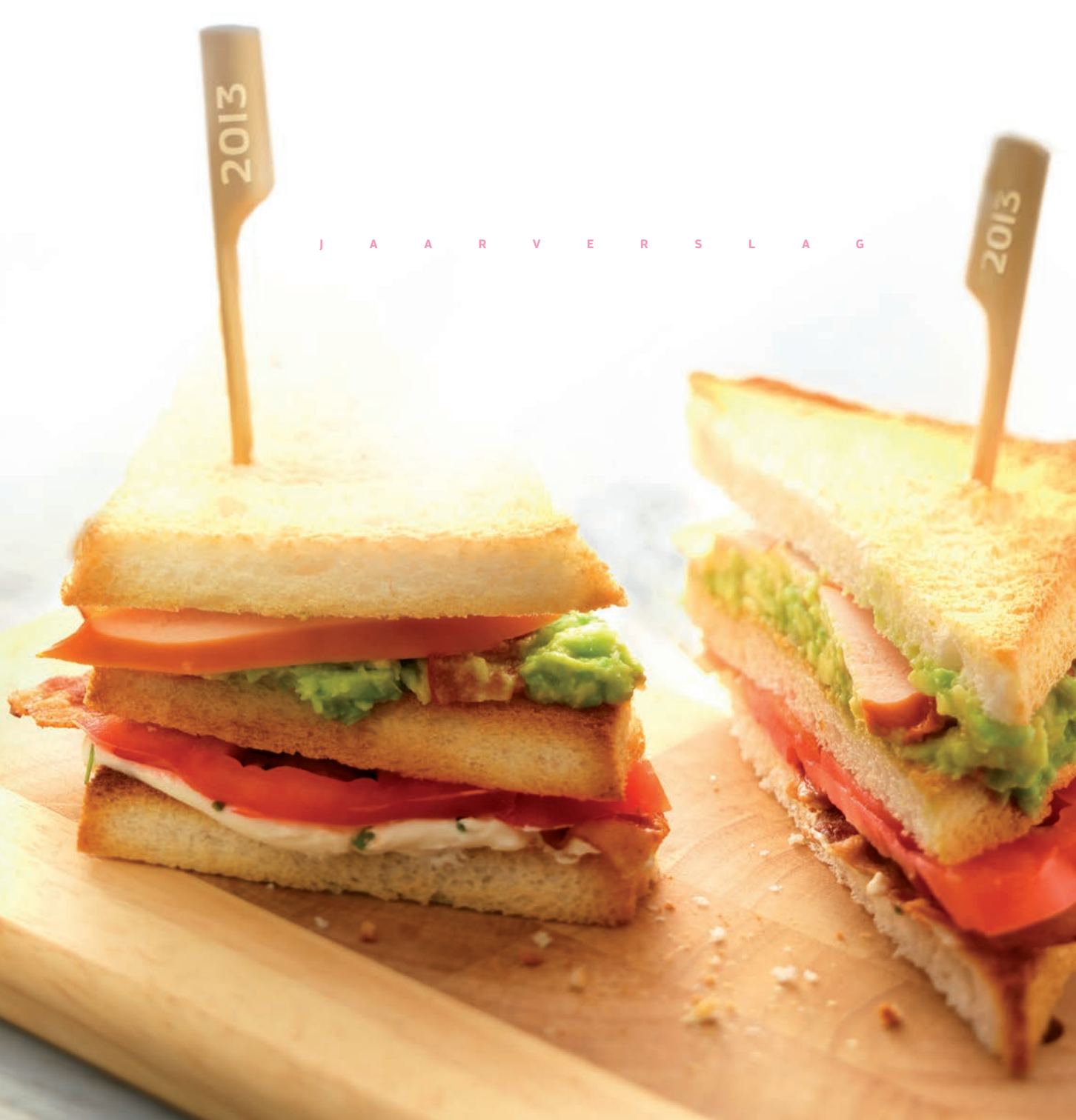

Inhoud

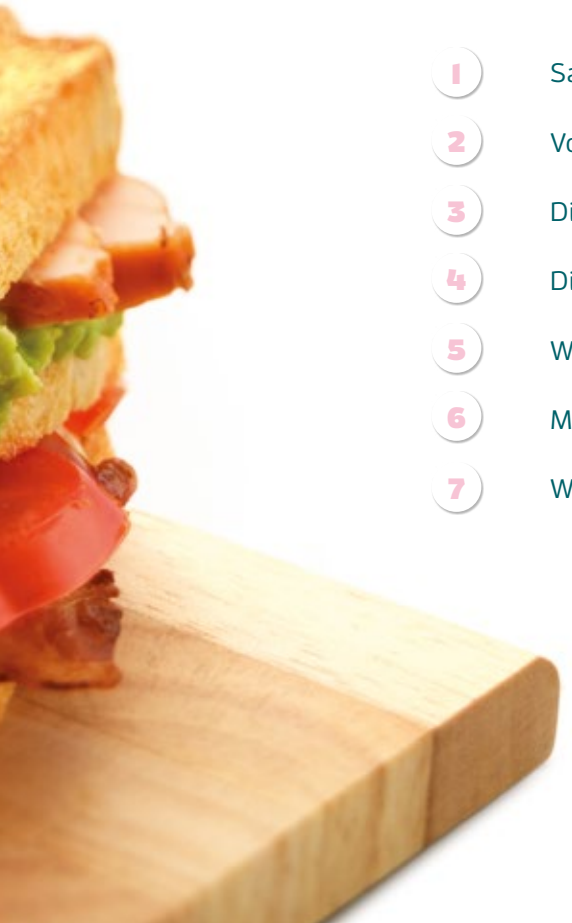

1 Samenwerking 7

2 Voedselveiligheid en kwaliteit 11

3 Dierenwelzijn 17

4 Diergezondheid 21

5 Werknemers in de pluimveeverwerkende industrie 25

6 Milieu 29

7 Wereldmarkt 31

Voorwoord

'MEEST VEELZIJDIGE STUKJE VLEES IN DE MARKETINGBENEN HOUDEN'

Het jaarverslag van 2013 ligt voor u. 2013 was weer een bijzonder jaar. Zeker omdat duidelijk is geworden dat het Productschap voor Pluimvee en Eieren wordt opgeheven en nieuwe overlegstructuren moeten worden gecreëerd om belangrijke productschapstaken te kunnen overnemen.

Samen met de brancheorganisaties LTO-NOP, NVP en ANEVEI hebben we 3 nieuwe stichtingen opgericht: PLUIMNED voor kip, OVONED voor ei en AVINED voor alle gezamenlijke belangen op het gebied van dier- en volksgezondheid. Laatstgenoemde stichting coördineert ook de gezamenlijke database en het (crisis)overleg met de overheid.

Ter ondersteuning van onze leden is eind 2013 het secretariaat versterkt. Ons secretariaat is nu nóg beter in staat om vragen te beantwoorden over exportondersteuning en over de gezamenlijke product- en sectorpromotie.

Voor productpromotie is de Stichting Kip Promotie (SKIP) in het leven geroepen. Het belangrijkste doel van SKIP is om met de vrijwillig bij elkaar gebrachte gelden van 1 miljoen euro het meest veelzijdige stukje vlees, kip, in de marketingbenen te houden. NEPLUVI is klaar voor de toekomst en daarom heb ik het bestuur verzocht eind 2014 mijn functie te mogen beëindigen.

Een nieuwe periode breekt aan en nieuwe bezems kunnen het gezamenlijke pad weer effenen.
Na 10 jaar is dit dan ook mijn laatste voorwoord.
Ik wil u hartelijk danken voor de prettige samenwerking en het in mij gestelde vertrouwen.

Jan Odink, voorzitter NEPLUVI

Samenwerking

NEPLUVI heeft het belang van een goede samenwerking met de verschillende partijen binnen en buiten de sector altijd benadrukt. De leden van NEPLUVI vullen een gedeelte van de productiekolom van pluimveevlees in. Een goed overleg met vertegenwoordigers van de andere delen van deze productiekolom en met dienstverleners is cruciaal om processen te kunnen optimaliseren en zodoende voor een goed eindproduct te zorgen. Door de stapsgewijze opheffing van de Productschappen zijn een goede onderlinge communicatie en afstemming binnen de sector nog belangrijker geworden.
Door de grote diversiteit aan dossiers waarover NEPLUVI zich buigt, komt zij in aanraking met verschillende partijen. Zo onderhoudt zij niet alleen nauwe contacten met alle partijen in de productieketen, maar uiteraard ook met overheden, op zowel nationaal als Europees niveau, toezichthouders, onderzoeksinstituten en, indien waardevol, met een enkele ngo.

PBO

De opheffing van de Publiekrechtelijke Bedrijf Organisaties (PBO's) is in 2013 steeds zichtbaarder geworden. NEPLUVI en diverse andere sectororganisaties zijn niet blij met deze ontwikkeling. De PBO's hebben veel zekerheid gecreëerd op het gebied van onder andere volks- en diergezondheid en voedselveiligheid en stelden hiermee ook de handelspositie van Nederland veilig.
Daarnaast beperkten de productschappen het fenomeen 'freeriders', omdat alle Nederlandse bedrijven verplicht waren heffingen aan de PBO's te betalen en aan de productschapsregelgeving te voldoen. Zo werkte de hele sector mee aan het waarborgen van een hoogstaande kwaliteit en veiligheid. Als de heffingen geen verplicht karakter meer hebben, zullen enkele bedrijven misschien niet meegaan met algemene verbeteringen in de sector, omdat hieraan vaak kosten zijn verbonden. Uiteindelijk kunnen deze freeriders wel profiteren van deze verbeteringen. Om dit tegen te gaan, bepleit NEPLUVI bij de overheid dat nieuw op te richten organisaties de mogelijkheid krijgen bindende regels door te voeren, bijvoorbeeld op basis van algemeen verbindend verklaringen (avv's) van de overheid.

Om ook in de toekomst een goede afstemming binnen de pluimveesector te waarborgen, heeft NEPLUVI afspraken gemaakt met de Nederlandse Vereniging van Eierhandelaren (ANEVEI), de Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP) en de Nederlandse Organisatie van Pluimveehouders (LTO-NOP).
Met de oprichting van drie nieuwe stichtingen voor de pluimveesector hebben deze organisaties hun krachten gebundeld.
De belangrijkste taak van de stichtingen is het overnemen van de private taken, die het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) tot nu toe heeft uitgevoerd.

AVINED

Deze stichting neemt het beheer van alle pluimveedatainformatiesystemen op zich, waaronder het KIP-systeem. Daarnaast houdt AVINED zich bezig met de afstemming tussen de pluimveevlees- en eiersector. Bovendien vormt deze stichting het algemene aanspreekpunt voor de gehele pluimveesector. Eerste voorzitter van AVINED is Eric Hubers.

OVONED

Deze stichting is opgericht voor onderwerpen die specifiek betrekking hebben op de eiersector, bijvoorbeeld IKB-EI. NEPLUVI maakt geen deel uit van OVONED.

PLUIMNED

Deze stichting behartigt de specifieke belangen van de pluimveevleessector. PLUIMNED neemt onder andere het beheer van de regeling IKB-KIP over. ANEVEI maakt hiervan geen deel uit.

Met het ministerie van Economische Zaken (EZ) zullen afspraken worden gemaakt over de rol van de drie stichtingen bij publieke taken, zoals het registratiesysteem voor pluimveebedrijven en koppels pluimvee, het plan van aanpak Salmonella en de antibioticareductie.
Ondanks de afbouw van de PBO's in 2013, wordt de doelstelling om deze op 1 januari 2014 volledig op te heffen niet gehaald. Wel stopt vanaf die datum een aantal voor het bedrijfsleven belangrijke activiteiten, zoals het Veterinair Informatie Punt en de activiteiten op het gebied van sector- en productpromotie.
Voor veel van de PPE-taken was de overheid eind 2013 nog niet klaar. 2014 wordt daarom het definitieve afbouwjaar.
Doelstelling is nu de functionele opheffing van alle PBO's op 1 januari 2015.

OVERHEID

Het contact met de overheid is in 2013 geïntensiveerd. De overheid heeft besloten een deel van de publieke PBO-taken over te nemen. NEPLUVI is nauw betrokken bij de overname van deze taken. Het is niet alleen erg belangrijk dat de regels in wetgeving worden overgenomen, maar ook dat de controle op naleving en de sanctionering goed zijn gewaarborgd. NEPLUVI maakt zich enigszins zorgen over deze waarborging. Daarom hebben AVINED, OVONED en PLUIMNED aan het ministerie voorgesteld om, daar waar dit nuttig, zinvol en mogelijk is, een rol te vervullen bij de uitvoering van de publieke taken.
De stichtingen maken hierover afspraken met het ministerie. Naar verwachting worden deze afspraken in januari 2014 definitief gemaakt. Door de opheffing van het Veterinair Informatie Punt (VIP) per 1 januari 2014, wordt het directe contact van NEPLUVI met de overheid en met uitvoerende diensten op exportgebied veel intensiever.

Naast de taken die betrekking hadden op het opheffen van de PBO's, zette NEPLUVI in 2013 ook haar algemene werk met de overheid voort. NEPLUVI volgde de gebeurtenissen in de Eerste en Tweede Kamer op de voet. Brieven aan de ministers en ingediende moties konden van invloed zijn op de pluimveeverwerkende industrie. Waar nodig informeerde NEPLUVI daarom ministeries en politici en stuurde zij aan op een juiste invulling en uitvoering van wetgeving. Een belangrijk uitgangspunt daarbij was dat Nederland niet te ver op Europese regelgeving vooruit moet lopen als dat de concurrentiepositie zou schaden. Hiermee prijst ons land zich namelijk uit de markt.
Dat is enerzijds schadelijk voor onze exportpositie. Anderzijds zouden er in Nederland dan steeds meer producten worden verkocht, die juist niet aan dergelijke eisen voldoen.

NGO'S

NEPLUVI hecht veel waarde aan duurzame maatschappelijke ontwikkelingen. In de productieketen voor pluimveevlees strijden verschillende maatschappelijke belangen echter om voorrang. Om in te spelen op deze belangen, maken leden van NEPLUVI uiteenlopende keuzes voor de productie van pluimveevlees. Uit de verschillende productierichtingen kunnen consumenten hun eigen keuzes maken.
Ngo's hebben vaak slechts oog voor één maatschappelijk thema waaraan zij waarde hechten. Hiervoor moeten andere onderwerpen wijken. Door deze eenzijdige benadering en de nogal agressieve opstelling van enkele ngo's wordt het steeds moeilijker een eerlijke dialoog te voeren. De pluimveevleessector is zich echter bewust van het feit dat er een evenwicht moet bestaan tussen de diverse onderwerpen en dat consumenten de uiteindelijke beslissing nemen.
Consumenten verlangen eerlijke voorlichting en hebben hier ook recht op. Aan de hand van de voor- en nadelen van de verschillende productiewijzen kunnen zij zelf bepalen welke methode het meest aan hun persoonlijke eisen tegemoet komt. Omdat eerlijke voorlichting niet te verwachten is van verschillende ngo's, moet de sector hieraan zelf meer invulling geven. Daarom is in 2013 besloten dat NEPLUVI zich meer gaat richten op de promotie van de vleeskuikensector. Tot 2013 was dit een taak van het PPE. Door sectorpromotie kan de maatschappelijke discussie worden gevoed met eerlijke informatie over de productie van kip. Zinvolle dialogen met ngo's blijft NEPLUVI natuurlijk wel aangaan.

2

Voedselveiligheid en kwaliteit

De Nederlandse landbouwsector is zeer groot. Met elkaar produceren we voedsel voor een groeiend aantal consumenten. Binnen de landbouw neemt de efficiënte pluimveevleessector een stevige positie in. In de loop der jaren zijn grote stappen gezet op het gebied van dierwelzijn, duurzaamheid en milieu, maar het belangrijkste uitgangspunt is en blijft dat het door de sector geproduceerde pluimveevlees veilig moet zijn voor de consument.

Voedselveiligheid is een kernbegrip bij de productie van voedsel. Alle schakels in de keten moeten zich inzetten om deze veiligheid op het hoogste niveau te houden. De pluimveevleesketen is een van de best georganiseerde ketens binnen de agrarische productiesectoren. Bij elk onderdeel in de keten vinden controles plaats op belangrijke gezondheids- en voedselveiligheidsaspecten. Bovendien wordt de informatie hierover goed gecommuniceerd naar de andere schakels. De keten moet ervoor zorgen dat de met een vers pluimveevleesproduct gepaard gaande risico's zoveel mogelijk worden beperkt. Pluimveevlees dient echter altijd te worden beschouwd als een product dat bacteriologisch niet steriel is. De keten eindigt bij de consument en ook bij deze laatste schakel in de keten moet het daarom goed gaan.

Mogelijke gezondheidsrisico's die de consumptie van pluimveevlees met zich meebrengt, kunnen bijna altijd volledig worden voorkomen door een hygiënische bereiding en een goede verhitting van dit vlees.
Er kan kruisbestemming plaatsvinden als het rauwe pluimveevlees in de keuken op dezelfde plank wordt gesneden als de groenten. Als groenten ook nog eens vers worden geconsumeerd, is het besmettingsrisico extra groot.
Het te lang buiten de koeling bewaren van vlees kan leiden tot een explosieve groei van micro-organismen op het product. Deze micro-organismen kunnen ziekten veroorzaken en dit moet worden tegengegaan.

Door goede consumentenvoorlichting kan worden voorkomen dat alle veiligheidsinspanningen en -controles van de sector door consumenten in de keuken teniet worden gedaan.
Ondertussen spant de pluimveeverwerkende industrie zich in om voedselveiligheidsrisico's te minimaliseren, zodat de kans op ziekte ook klein is als consumenten onvoldoende hygiënisch te werk gaan.

CAMPYLOBACTER

Door de succesvolle bestrijding van Salmonella, dat nauwelijks nog problemen veroorzaakt, is Campylobacter in de loop der tijd een relatief nijpender probleem geworden. Monitoring van deze bacterie en onderzoek naar een mogelijke aanpak hebben al enkele jaren hoge prioriteit.

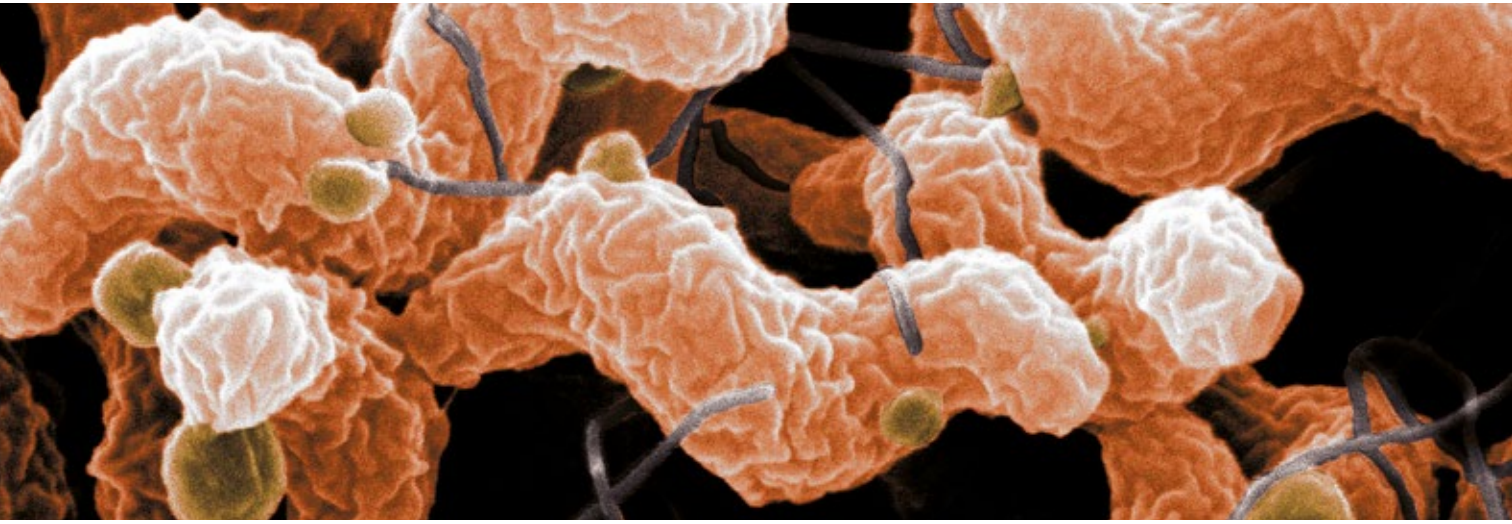

Begin 2013 loopt het Tweede Convenant Campylobacter af. De sector vindt de aanpak van Campylobacter echter zeer belangrijk en besluit daarom de monitoring op mogelijke besmettingen na afloop van het convenant onverminderd voort te zetten. Voor 2014 wordt het werken met een Proces Hygiëne Criterium (PHC) voorbereid. De sector heeft hierover uitgebreid overleg met de overheid. Op termijn moet een aanpak voor de volledige interne markt in EU-regelgeving worden geregeld. De Nederlandse sector zal hierop vooruitlopen, maar NEPLUVI heeft zich er wel voor ingezet dat de hieraan voorafgaande monitoring niet in nationale wetgeving wordt vastgelegd. De sector wil hiermee aan de slag op basis van private afspraken. Dit is mogelijk, omdat de NEPLUVI-leden bijna 100 procent van de pluimveeslachtingen uitvoeren en alle aangesloten slachterijen meedoen in het programma dat ze voor dat deel zelf financieren.

Zo blijven de controle en de verantwoordelijkheid bij de sector liggen. De diverse partijen hebben afgesproken dat begin 2014 een Privaat Proces Hygiëne Criterium zal worden vastgelegd. NEPLUVI verzorgt de registratie van de uitslagen, zodat deze ook als een vervolg op de eerdere monitoring kunnen worden gebruikt. Daarnaast blijft er onderzoek lopen naar mogelijke maatregelen in de slachterij.
Campylobacter staat ook in diverse andere EU-lidstaten steeds hoger op de agenda. In september 2013 is het CAMPYBRO-onderzoeksproject gestart, dat loopt tot en met eind 2016. Aan dit onderzoek doen 10 onderzoeksinstellingen en brancheorganisaties uit Frankrijk, Hongarije, Nederland en Spanje mee. Voor Nederland loopt dit via NEPLUVI. De EU heeft voor het onderzoeksproject 1,7 miljoen euro subsidie beschikbaar gesteld. Dit project richt zich op de invloed van verschillende toevoegingen aan het voer en de effecten hiervan op het Campylobacterniveau bij levende vleeskuikens. Daarnaast vindt onderzoek plaats naar de ontwikkeling en de toepassing van een vaccin.

SALMONELLA

De Salmonellaproblematiek is zeer sterk teruggedrongen, maar de sector blijft alert. Het pakket aan maatregelen moet, ook na opheffing van de productschappen, in stand blijven. Omdat de aanpak in Nederland heeft geresulteerd in veilig uitgangsmateriaal, moet de sector zeer oplettend zijn als uitgangsmateriaal, zoals broedeieren, van elders wordt gehaald. Deze situaties kunnen ontstaan op het moment dat de broedeierenexport voor schaarste op deze markt zorgt.

ANTIBIOTICAGEBRUIK

De afgelopen jaren is veel aandacht ontstaan voor het antibioticagebruik in de veehouderij. Vooral de relatie tussen het gebruik van antibiotica en het voorkomen van resistente bacteriën, met name bacteriën die extended-spectrum beta-lactamase, ESBL, aanmaken, vormt een ernstig risico. Deze relatie was de belangrijkste aanleiding om tot actie over te gaan.
ESBL is een verzamelnaam voor enzymen die in staat zijn bepaalde antibiotica af te breken. Hierbij is sprake van resistentie tegen meerdere antibiotica. Uit onderzoek bleek dat een groot deel van het verse vlees in de supermarkt was besmet met deze ESBL-dragende bacteriën. Dit vormt een risico voor de volksgezondheid, omdat deze bacteriën moeilijker kunnen worden bestreden. Specifieke aandoeningen zijn daardoor slecht te behandelen. Als te laat blijkt dat dergelijke resistente bacteriën aanwezig zijn, kan zelfs sterfte optreden, die anders mogelijk had kunnen worden voorkomen of uitgesteld. Omdat dit vermogen om ESBL's te produceren overdraagbaar is tussen bacteriën, kan de resistentie zich bovendien relatief snel verspreiden.
Hoewel humaan antibioticagebruik als grootste resistentierisico wordt beschouwd. is de Nederlandse veehouderij zich terdege bewust van de risico's van antibioticagebruik. Daarom is een plan van aanpak opgesteld, waarin ambitieuze doelen zijn gesteld voor het verminderen van dit gebruik. Samen met de overheid en het productschap heeft de veehouderij zich als doel gesteld om het antibioticagebruik met 50% te reduceren in de periode 2009 tot 2013.
In de eerste helft van 2013 is in de pluimveevleessector al een reductie van 42% te zien.

Het doel van 50% wordt hoogstwaarschijnlijk gehaald. Tegen de verwachting in is ook het aantal ESBL's in de pluimveevleessector verminderd, een positief effect dat pas later werd verwacht. Ook met het oog op ESBL is het erg belangrijk dat de consument zich bewust is van de risico's die de bereiding van vers pluimveevlees met zich meebrengt. Door een hygiënische werkwijze en een goede verhitting van dit vlees kunnen consumenten het risico op bacteriën, inclusief de resistente varianten, minimaliseren.

ADDITIEVEN

Aan pluimveevleesbereidingen, pluimveevlees dat niet als naturel product op de markt wordt gebracht, maar bijvoorbeeld wordt gemarineerd, gekruid en gegaard, kunnen diverse componenten worden toegevoegd om een goed eindproduct te maken. Tot deze componenten behoren kleur-, geur- en smaakstoffen. Voor deze stoffen, die op het etiket dienen te worden vermeld, gelden de spelregels van additieven. In de Europese Unie is er duidelijke regelgeving rond het gebruik van additieven. Deze regelgeving bevat onder andere een uitgebreide bijlage met alle toegestane additieven en de producten waarin deze zijn toegestaan.
Experts van de European Food Safety Authority (EFSA) achten alle additieven op deze lijst voor humane consumptie geschikt.
In 2013 besluit de Europese Unie echter alle additieven in vleesbereidingen te verbieden. Dit verbod heeft ook betrekking op alle (kleur)stoffen, die bijvoorbeeld via een marinade in het vlees terechtkomen. NEPLUVI en avec hebben hiertegen geprotesteerd. Omdat alle stoffen als veilig zijn beoordeeld, zien zij geen reden om deze van de lijst te halen.
De consument waardeert veel van dergelijke producten in hoge mate. Voor consumenten die deze producten niet waarderen, is er bovendien een ruim aanbod aan naturel pluimveevlees. Dankzij de gezamenlijke inspanningen van NEPLUVI en avec zijn in de EU de meeste additieven toch behouden op de lijst.

VOEDSELVERTROUWEN

In 2013 kwam de Nederlandse vleessector diverse malen negatief in het nieuws, vooral in relatie tot het 'paardenvleesschandaal'. In enkele producten die als een duurdere vleessoort zoals rundvlees werden verkocht, is goedkoper paardenvlees aangetroffen. Er was sprake van misleiding en overtreding, omdat paardenvlees niet als ingrediënt op de verpakking was gedeclareerd. Het paardenvleesschandaal had zijn negatieve weerslag op de gehele veehouderij, terwijl er bijvoorbeeld geen enkele relatie was met de pluimveesector. Het vertrouwen in alle vleesproducten is er door geschaad.
Daarom vindt NEPLUVI het belangrijk dat de berichtgeving over dergelijke schandalen accuraat en actueel is, zodat de pluimveevleessector hierin niet onterecht ter sprake komt. Het belang van korte, maar vooral betrouwbare ketens en leveranciers is door het paardenvleesschandaal wel benadrukt.

Dat een groenteboer, die zich slager noemt, de goede naam van kip misbruikt om zijn producten als kip te verkopen, terwijl er geen grammetje kip in zit, vindt de overheid op een of andere manier minder van belang. Van de consument wordt blijkbaar verwacht dat hij het etiket van een kipkerriesalade volledig naleest op de gebruikte ingrediënten om teleurstelling bij de consumptie hiervan te voorkomen.

KWALITEIT

In 2013 was er extra aandacht voor de kwaliteit van het pluimveevlees. Er zijn enkele intensieve overlegrondes gevoerd met in eerste instantie deskundigen en vertegenwoordigers van erfbetreders en met uiteindelijk zoveel mogelijk pluimveehouders.
Doel van deze overlegrondes was het garanderen van de kwaliteit van het pluimveevlees en het minimaliseren van de kans op kwaliteitsafwijkingen. Het ging om een gezamenlijke actie van vertegenwoordigers van de pluimveehouders, de voerfabrikanten en de fokkerijgroeperingen. De diverse partijen bogen zich over de vraag welke verbeteringen zij op de korte en de lange termijn konden doorvoeren.

Daarnaast is een programma gemaakt, aan de hand waarvan de discussie meer decentraal is gevoerd en effectieve voorlichting kon worden gegeven. NEPLUVI is zeer tevreden over de wijze waarop extra aandacht wordt besteed aan kwaliteitsaspecten. Uiteindelijk staat of valt de waardering voor pluimveevlees ook met deze kwaliteit.

3

Dierenwelzijn

Een van de belangrijkste factoren bij het produceren van pluimveevlees is het dier zelf. Een gezond dier, gehouden in een stressvrije, diervriendelijke en veilige omgeving en juist gevoerd, is de eerste stap naar lekker en veilig vlees. De sector doet er alles aan om alle vormen van stress bij het dier, zowel op het pluimveebedrijf als in de fase vlak voor het slachten, tot een minimum te beperken. De meningen over dierenwelzijn en over het belang van diverse welzijnsaspecten zijn verdeeld, waardoor hierover discussies plaatsvinden.

Ook in 2013 was dierenwelzijn een belangrijk thema. Een enkele ngo bleef zich focussen op de meest efficiënt geproduceerde (reguliere) kip. De campagne van deze ngo plaatste de reguliere vleeskuikenhouderij in een negatief daglicht, ondanks alle vorderingen die zijn gemaakt op het gebied van milieu, diergezondheid en voedselveiligheid. Volgens deze campagne zouden dieren door hun snelle groei letterlijk door hun poten zakken en soms zelfs spontaan dood neervallen.
In het verleden zijn wel eens specifieke pootproblemen geconstateerd bij vleeskuikens, maar deze problemen zijn al lang geleden opgelost. De betreffende ngo negeert bovendien dat er ook andere duurzaamheidsaspecten spelen.
De vleeskuikenhouderij slaagt er tot nu toe onvoldoende in om het onrealistische, aan de emotie van consumenten appellerende beeld van de sector te weerleggen met de juiste, vooral technische, informatie.

RUIM KEUZEPALET

In Nederland waren overigens al diverse tussensegmenten – vormen van het houden van vleeskuikens tussen regulier en biologisch in – gecreëerd. Hierdoor is voor de consument een ruim keuzepalet ontstaan in door hem gewenste kenmerken voor kip. Reguliere vleeskuikens scoren zeer goed op milieuaspecten, terwijl dit bij andere houderijvormen in meer of mindere mate te wensen overlaat. In de ogen van ngo's scoren andere houderijvormen juist hoger op dierenwelzijn, maar wel in verschillende mate.
Consumenten kunnen dus hun eigen prioriteiten stellen en op basis van feitelijke informatie hun keuze maken.

Een probleem voor de opkomst van alternatieve huisvestingsystemen is dat elke EU-lidstaat hieraan zijn eigen eisen stelt, terwijl er sprake is van een gemeenschappelijke EU-markt.
Onder andere in het Verenigd Koninkrijk (Freedom Food), Duitsland (Tierwohl label) en Frankrijk (Label Rouge) worden verschillende kenmerken gehanteerd voor alternatieve huisvestingssystemen die een plus voor dierenwelzijn krijgen. Deze zijn weer anders dan de kenmerken die in Nederland worden gehanteerd, zoals het Beter Leven-kenmerk.
Omdat de eisen verschillen, is het moeilijker verschillende markten flexibel te bedienen. Doordat in dit relatief kleine segment dus ook nog eens specifiek voor elk land moet worden geproduceerd, is het extra lastig producten in dit segment te exporteren. Het is bijvoorbeeld niet acceptabel dat de eisen voor de Nederlandse markt door een ander land met minder vergaande eisen of controles worden ingevuld. Dat geldt natuurlijk ook vice versa.
Ook in 2013 groeide het marktaandeel voor 'concept-pluimveevlees', pluimveevlees uit het tussensegment inclusief biologisch pluimveevlees. De Nederlandse consument besteedde in 2013, € 81,8 miljoen aan alternatief pluimveevlees, een stijging van 48,7% ten opzichte van 2012 toen deze besteding € 55 miljoen bedroeg. Hiermee groeide het marktaandeel van concept-pluimveevlees van 6,3% naar 9,1%.
De consumptie van pluimveevlees in het algemeen vertoonde eveneens een stijgende lijn. In 2013 steeg de verkoop van dit vlees met 2,5% ten opzichte van 2012.
Ook bij de controles van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) wordt steeds meer aandacht besteed aan dierenwelzijnsaspecten. In elk slachthuis is tijdens de productie continu een bedrijfsbeheerder van de NVWA aanwezig. Deze bedrijfsbeheerder controleert niet alleen de voedselveiligheid en de hygiëneaspecten van het slachtproces, maar ook het welzijn van de dieren die op het slachthuis aankomen.

WELZIJNSGIDS PLUIMVEESLACHTERIJEN

De Europese Commissie heeft diverse verordeningen uitgevaardigd waarin dierenwelzijn centraal staat, zoals de Verordening (EC) 1/2005 (transport van dieren) en de Verordening (EC) 1099/2009 (bescherming van dieren tijdens het doden). Voor eigenaren en medewerkers van slachterijen is het belangrijk om een overzicht te hebben van de aspecten, waaraan volgens de wetgeving moet worden voldaan. Daarom is in 2013 verder gewerkt aan het opstellen van een Welzijnsgids Pluimveeslachterijen. In samenwerking met het productschap, de NVWA, NEPLUVI en enkele van haar leden wordt deze gids samengesteld.

Naast de wettelijke eisen behandelt de welzijnsgids ook bovenwettelijke aspecten, waaraan alle slachterijen volgens de sector zouden moeten voldoen.
Eind 2013 is de samenstelling van de gids in een vergevorderd stadium. De besprekingen hierover worden in 2014 voortgezet. De dan af te ronden gids zal een leidraad vormen voor NEPLUVI-leden die zich met het slachten van pluimvee bezighouden.

VOETZOOLLAESIES

In 2012 was er een toenemende aandacht voor het voorkomen van voetzoollaesies. Duidelijk werd dat zich in diverse productiesystemen beschadigingen van de voetzooltjes kunnen voordoen. Zowel in houderijsystemen met onbeschermde uitloop als in de gangbare houderij.
Nadat Wageningen Universiteit gedegen onderzoek had verricht naar de betrouwbaarheid van de uitslagen, heeft de overheid ook het automatisch meten van voetzoollaesies aan de slachtlijn goedgekeurd voor gebruik. NEPLUVI is blij met deze mogelijkheid, omdat deze tot minder discussie over het resultaat kan leiden. Naast het automatische scoren mag een slachthuis ook kiezen voor visueel scoren door eigen medewerkers. Om de uniformiteit hiervan te bewaken, bepaalt het ministerie van Economische Zaken in 2013 dat medewerkers die eerder de cursus 'Scoren voetzoollaesies' succesvol hebben afgerond, na een jaar praktijkervaring een herhalingscursus moeten volgen. Tevens wordt bekeken of de beoordelaars uniforme scoringsmethodes hanteren.

KIP VAN MORGEN

In 2013 is een grote stap gezet op het gebied van dierenwelzijn. Er is een akkoord bereikt tussen het PPE en de koepelorganisatie van supermarkten (CBL). Hieruit is het project Kip van Morgen voortgevloeid. Het PPE en het CBL hebben in het kader van dit project afspraken gemaakt over de minimum inkoopvoorwaarden van Nederlandse supermarkten voor verse kip. De afspraken omvatten diverse diergerelateerde aspecten, zoals de eis van een trager groeiend ras (maximaal 50 gram per dag), een lagere bezetting (max. 38 kilo per vierkante meter), verplicht afleidingsmateriaal en een goede bodembedekking in de stal, maximaal zes uur donker per 24 uur en maximaal 17 dierdagdoseringen antibiotica per dierjaar. Daarnaast moet 'de Kip van Morgen' worden gevoerd met 100% Round Table Responsible Soy (RTRS), ofwel volledig duurzame soja.
De Nederlandse supermarkten hebben de afspraak gemaakt dat vanaf 1 januari 2015 alle verse kip in hun schappen aan deze eis zal voldoen. De openbaarmaking van de eisen leverde veel discussie op. De meningen van de diverse organisaties liepen namelijk sterk uiteen. NEPLUVI is blij met de 'Kip van Morgen'. Hiermee toont de retail volgens NEPLUVI haar bereidheid om vooruitgang te boeken en samen te werken met leveranciers.

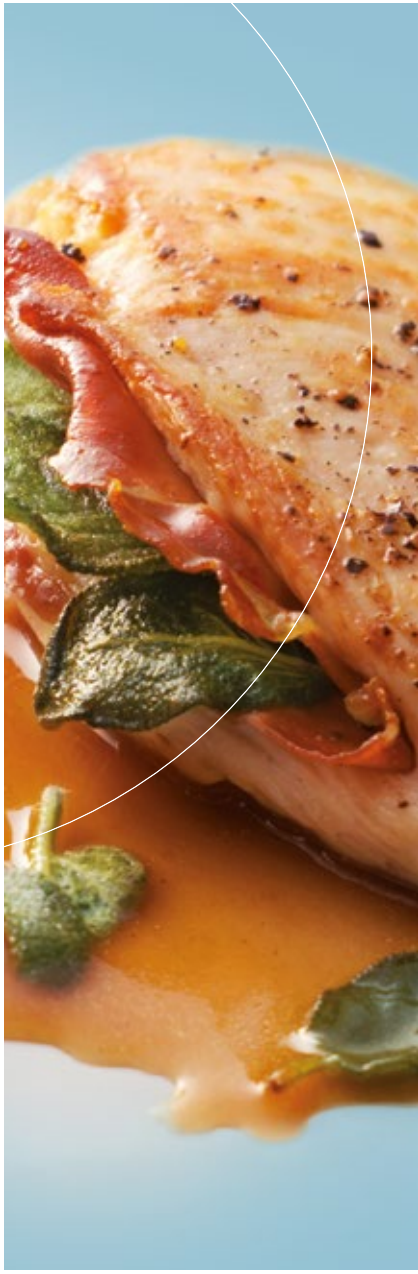

4

Diergezondheid

Bij het produceren van voedsel voor humane consumptie staat de gezondheid van de consument bovenaan de prioriteitenlijst. In de gehele keten wordt hard gewerkt om te zorgen voor een veilig en lekker product aan het eind van het proces. Binnen dit proces is de gezondheid van de dieren nauw verbonden met de gezondheid van de consument. Behalve met voedselveiligheid moet rekening gehouden worden met de risico's door Aviaire Influenza via geheel andere routes. Internationaal worden zeer ernstige effecten waargenomen. De pluimveevleessector heeft daarom de plicht om te zorgen voor een zo klein mogelijke kans op problemen vanuit de dierpopulaties. De sector meent overigens dat de overheid deze plicht ook heeft.

AVIAIRE INFLUENZA

Aviaire influenza (vogelgriep) manifesteert zich in 2013 een aantal keren in laagpathogene vorm. Zowel in juni als in augustus wordt LPAI geconstateerd. Beide keren gaat het om een besmetting met H7N1 op een biologisch legbedrijf, waar de dieren dagelijks buiten lopen. NEPLUVI maakt zich zorgen over de risico's van pluimvee met een vrije uitloop voor de gehele sector. Omdat er ook een keer sprake zou kunnen zijn van HPAI, zijn er eveneens zorgen over de volksgezondheid.
Ook is in 2013 gediscussieerd over een ophokplicht gedurende de risicoperioden tijdens de vogeltrek. Hoewel wetenschappelijk geen één-op-éénrelatie is vastgesteld tussen de vogeltrek en het voorkomen van LPAI, blijkt dat LPAI vaak wordt geconstateerd tijdens de maanden waarin veel wilde vogels wegtrekken of juist terugkomen naar Nederland.
Daarnaast zijn de afgelopen jaren bijna alle AI-gevallen bij dieren met een vrije uitloop gevonden. Deskundigen uit de sector vinden het helemaal niet vreemd dat deze klassieke dierziekte, na tientallen jaren afwezigheid, het laatste decennium steeds vaker voor problemen zorgt. Dit is overigens ook het geval bij enkele andere klassieke vogelziekten.

Enerzijds worden steeds meer kippen buiten gehouden, anderzijds wordt nu ook naar het AI-virus gezocht. In het verleden niet gesignaleerde infecties worden hierdoor nu wél gevonden.
Een gerichte ophokplicht gedurende een aantal maanden per jaar zou er in de ogen van het pluimveebedrijfsleven voor kunnen zorgen dat LPAI wordt gereduceerd. Helaas is in 2013 geen akkoord bereikt over een ophokplicht tijdens risicoperiodes. Een motie over dit onderwerp kon niet rekenen op meerderheidssteun in de Tweede Kamer.
Ook met de staatssecretaris is over de ophokplicht gesproken. Met het argument dat er geen direct gevaar voor de humane gezondheid was vastgesteld, zag de staatssecretaris geen heil in een ophokplicht. Wel is toegezegd dat aan de Europese Commissie zal worden voorgesteld om een overkapping van de vrije uitloop toe te staan, waarbij deze bedrijven hun 'vrije-uitloopstatus' behouden.

BEPERKENDE MAATREGELEN

De gevolgen van een LPAI-besmetting zijn niet alleen groot voor het besmette bedrijf, maar ook voor omliggende bedrijven en zelfs voor de gehele sector. Bedrijven in het beperkingsgebied krijgen te maken met sterke beperkende maatregelen en derde landen sluiten gebieden of zelfs heel Nederland voor export naar hun land. Daarnaast zorgt de aanwezigheid van LPAI voor een risico op mutatie naar hoogpathogene vogelgriep. Dit risico lijkt wat overschat te zijn en komt, mede door de intensieve monitoring en de grondige aanpak van positieve koppels, gelukkig slechts zelden voor. Na de laatste keer in 2003 is er ook geen HPAI in Nederland gevonden. Een HPAI-uitbraak zou een regelrechte ramp betekenen voor de gehele pluimvee-industrie.
Met het oog op deze grote impact op de volledige sector, blijven de evaluatie van de monitoringsprocedures en de preventieve aanpak hoog op de agenda staan van NEPLUVI.
NEPLUVI zal blijven pleiten voor een pluimveehouderij, waarbij het pluimvee de bescherming krijgt tegen besmettelijke dierziekten die het verdient.

5

Werknemers in de pluimveeverwerkende industrie

Essentieel voor een pluimveeverwerkend bedrijf zijn de werknemers. Zij zorgen er voor dat een goed product aan de consument kan worden aangeboden. Een betrokken werknemer denkt mee in het proces, kent de cruciale aspecten van dit proces en werkt met hart voor het product. Een goede zorg voor een veilige en prettige werkomgeving en voor de persoonlijke ontwikkeling van de werknemer zijn van groot belang om deze betrokkenheid te stimuleren.

CAO

In de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) zijn afspraken over diverse arbeidsvoorwaarden vastgelegd. Op 1 mei 2013 liep de cao voor medewerkers in de pluimveeverwerkende industrie af. De vakbonden en de werkgeversorganisaties (NEPLUVI) zijn daarom in overleg gegaan over een nieuwe cao vanaf die datum. Van werkgeverszijde was er grote behoefte aan modernisering van de cao om te kunnen inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen. In de ogen van de werkgevers behoren de werknemers een juiste beloning voor hun werk te krijgen.
In 2013 konden werkgevers en werknemers het niet eens worden over de modernisering van onderdelen van de cao. Hun onderhandelingen zijn vastgelopen op het punt van nieuwe instroomschalen. Instroomschalen op het niveau van de voor uitzendkrachten geldende beloning zouden kunnen leiden tot meer instroom in de sector en zo uiteindelijk tot meer zekerheid voor werknemers en een betere toekomst voor het pensioenfonds.

In de tweede helft van 2013 liepen de onderhandelingen definitief vast en was er binnen de pluimveeverwerkende industrie sprake van een cao-loos tijdperk. De in NEPLUVI verenigde werkgevers hebben in de tweede helft van 2013, toen bleek dat geen overstemming met de vakbonden kon worden bereikt, wel een loonsverhoging doorgevoerd. Zij waren namelijk van mening dat werknemers deze verhoging wel moesten krijgen. Het cao-loze tijdperk duurde aan het eind van 2013 nog steeds voort. In 2014 krijgt het overleg tussen de werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers een vervolg.

ARBO-CATALOGUS

De ARBO-catalogus is een leidraad voor werkgevers, waarin belangrijke aspecten rond de werkomgeving van hun werknemers zijn opgenomen. Als werkgevers zich aan de punten in deze catalogus houden, voldoen zij ook aan de wetgeving. Fysieke belasting, machine- en mesveiligheid zijn belangrijke thema's in de ARBO-catalogus. In 2013 is hieraan het thema 'biologische agentia' toegevoegd.
Biologische agentia is een verzamelnaam voor (producten met) micro-organismen van plantaardige of dierlijke herkomst. Dit kunnen levende organismen als schimmels en virussen zijn, maar ook deeltjes van bacteriën (endotoxinen). Deze biologische agentia kunnen bij contact zorgen voor infecties en ziektes bij de werknemers.
In de pluimveeverwerkende industrie is er veel (huid)contact met het dier of het product, waardoor de kans om in aanraking te komen met biologische agentia of om deze in te ademen relatief groot is. Daarom vormt deze problematiek een belangrijk aandachtspunt.
De inspectie SZW heeft kennis genomen van de mogelijke risico's door biologische agentia. Haar prioriteit bij inspecties is in 2013 daarom verschoven naar dit risicogebied.
De sector is ondertussen bezig met de implementatie en de opname van biologische agentia in de ARBO-catalogus.

Deze catalogus biedt informatie over biologische agentia, bevat richtlijnen om hiermee zorgvuldig om te gaan en geeft praktijkadviezen om de risico's te verminderen. Belangrijke onderdelen hiervan waren al bekend bij de vleesverwerkende bedrijven. Zo kunnen aerosolen (nevels) bij gebruik van hogedrukspuiten leiden tot risico's bij inademing. Ook kennen deze bedrijven maatregelen om dit risico in te perken. Door opname in de ARBO-catalogus en extra voorlichting hierover krijgt het onderwerp extra aandacht.

SVUPI

Als werkgever is het van belang om een werknemer, die zich jarenlang voor zijn bedrijf heeft ingespannen, aan het eind van zijn werkzame periode een acceptabele regeling te bieden. Voor een goede vervroegde uittredingsregeling is in 2001 de Stichting Vrijwillig Uittreden voor de Pluimveeverwerkende Industrie (SVUPI) opgericht. In 2003 is deze regeling vervangen door een prepensioenregeling en volgden geen nieuwe deelnemers meer. Nadat de laatste deelnemer na zijn prepensioen met pensioen ging, werd in 2013 besloten de stichting op te heffen. In december 2013 ging de stichting 'in liquidatie' en in 2014 wordt deze officieel opgeheven.

6

Milieu

Al geruime tijd hebben de Nederlandse pluimveehouders te maken met pluimveerechten. De rechten van een bedrijf bepalen hoeveel dieren het mag houden. De achterliggende gedachte van deze ook in de rundvee- en varkenssectoren gehanteerde rechten is het beperken van het mestoverschot in Nederland.

De pluimveesector heeft haar mestverwerking al sinds 2008 geregeld. De mest wordt verbrand in Moerdijk of geëxporteerd naar het buitenland. Hierdoor blijft nog geen 5% van de pluimveemest op Nederlandse bodem. Omdat hiermee de doelstellingen van de pluimveerechten zijn gehaald, hebben ANEVEI, NEPLUVI en de NVP in 2013 de handen ineengeslagen en de staatssecretaris van Economische Zaken verzocht per 31 december 2014 deze rechten af te schaffen.
Volgens NEPLUVI kan beter worden gewerkt met een mineralenplafond per bedrijf. Als een ondernemer meer dieren wil houden, zijn daarvoor mogelijkheden als hij kan aantonen dat het milieu in de nieuwe situatie niet extra wordt belast. Als een pluimveebedrijf aan alle milieuvoorwaarden voldoet, moet het niet worden beperkt in de bedrijfsgrootte.

ONBETROUWBARE PARTNER

Met het behoud van de pluimveerechten wordt de pluimveesector nu min of meer gestraft voor het feit dat de mestverwerking in de varkens- en rundveesector nog niet op orde is.
De overheid betoont zich hiermee een onbetrouwbare onderhandelingspartner. In eerdere overeenkomsten was afgesproken dat de rechten zouden vervallen als aan de mestverwerkingseisen werd voldaan.

7

Wereldmarkt

Nederland is een grote producent van pluimveevlees, waardoor zij ruim zelfvoorzienend is. Export van het eindproduct is voor de Nederlandse pluimveeverwerkende industrie dan ook van groot belang. Dit vraagt niet alleen om goede bilaterale contacten tussen Nederland, overige lidstaten van de Europese Unie en derde landen, maar ook om een gelijk speelveld voor de Nederlandse producenten op de wereldmarkt.

In 2013 voert het LEI een onderzoek uit naar de concurrentiekracht van de Nederlandse pluimveevleessector. De sector groeit in Nederland de laatste jaren gestaag door. In deze jaren heeft de sector voortdurend nieuwe verbeterslagen gemaakt. Zo is zij steeds efficiënter geworden. Vooral in de primaire sector heeft dit geleid tot een relatief lage kostprijs in vergelijking met de rest van de Europese Unie. De gunstige voerprijzen en de efficiënte ketenorganisatie van de slachterijen in Nederland zijn eveneens van invloed op de lage kostprijs. De relatief hoge arbeidskosten in vergelijking tot diverse andere EU-lidstaten, waaronder Duitsland, zijn echter nadelig voor de Nederlandse concurrentiepositie.
Door de efficiënte productie heeft Nederland een hoge zelfvoorzieningsgraad. Hierdoor is ons land een netto-exporteur van pluimveevlees geworden. Export is voor een groot aantal leden van NEPLUVI dan ook een belangrijke inkomstenbron. In 2013 exporteerde Nederland meer dan de helft van het geproduceerde pluimveevlees. Een groot deel blijft binnen de EU. Belangrijke handelspartners zijn Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. De export naar derde landen is ook substantieel. Zuid-Afrika, Hong Kong en Rusland nemen bijvoorbeeld belangrijke posities in.

OPHEFFING VETERINAIR INFORMATIE PUNT

Per 1 januari 2014 wordt het Veterinair Informatie Punt (VIP) definitief opgeheven. Omdat een goed lopende export essentieel is voor de Nederlandse pluimveevleessector, heeft NEPLUVI in 2013 besloten een nieuwe medewerker aan te trekken. De belangrijkste taak van deze medewerker is het bieden van exportondersteuning aan de leden van NEPLUVI. Deze ondersteuning kan betrekking hebben op sectorbrede onderwerpen, zoals het verkrijgen van toegang tot nieuwe markten of het behouden van huidige markten. Vanaf 2014 pakt NEPLUVI ook individuele exportproblemen op.
De nieuwe medewerker zal zitting nemen in de nieuw te vormen overlegstructuren rond de export van landbouwproducten uit Nederland.

Eind 2013 vond een goed bezochte bijeenkomst plaats, waarbij vertegenwoordigers van een groot aantal agrarische sectoren en het ministerie aanwezig waren. Tijdens deze bijeenkomst werd besproken hoe in de toekomst overleg rond export kan plaatsvinden. In 2013 is het VIP nog bij het overleg over veterinaire exportbelemmeringen (VEX) met het ministerie van EZ en de NVWA. Vanaf 2014 nemen de vertegenwoordigers van diverse brancheorganisaties, waaronder NEPLUVI, deel aan dit overleg.

NEPLUVI vindt het erg belangrijk dat de sector nauw betrokken blijft bij alle beslissingen en perikelen rond de export naar derde landen. De Nederlandse pluimveevleessector is immers een netto-exporteur.
In 2013 exporteerde de sector in totaal ruim een miljoen ton onbereid pluimveevlees naar andere lidstaten en derde landen. Deze grote hoeveelheid onderstreept het belang van een goed lopende export en van een uitbreiding van de huidige exportmogelijkheden.

EUROPESE UNIE EN EXPORT NAAR DERDE LANDEN

In 2013 maakte de Europese Unie kenbaar dat zij het afsluiten van bilaterale certificaten met derde landen meer naar zich wil toetrekken. In plaats van afzonderlijke afspraken tussen de diverse lidstaten met het derde land, zou de focus dan komen liggen op 'EU-derdelandafspraken'. In 2013 onderhandelt de EU met de Verenigde Staten over een Vrijhandelsakkoord. NEPLUVI maakt zich hierover ernstig zorgen, omdat de VS de pluimveevleesproductie op een compleet andere manier benaderen. Minder zorg is er om de primaire productie en de toevoeging van desinfectiemiddelen tijdens het slachtproces om het weer iets minder risicovol te maken.

NEPLUVI ziet de voordelen van afspraken vanuit de EU, zoals het grotere gewicht dat aan de onderhandelingen kan worden gegeven. Hierdoor kan de markttoegang wellicht worden versneld. In de praktijk blijkt echter dat de EU niet altijd sneller werkt dan individuele lidstaten. Bovendien stellen niet alle lidstaten dezelfde eisen aan producten die hun land binnenkomen, danwel uitgaan, waardoor een algemeen certificaat soms moeilijk te vormen kan zijn. Daarnaast denkt NEPLUVI dat de inmenging van de EU vertraging kan opleveren voor lopende onderhandelingen met individuele lidstaten.

In de praktijk levert een EU-derdelandcertificaat vaak toegang van het derde land tot de gehele EU op, terwijl individuele EU-lidstaten alsnog een apart certificaat met het derde land moeten afsluiten. Dit is in 2013 bijvoorbeeld bij Zuid-Korea gebeurd. Nederland heeft de onderhandelingen over pluimveevlees met Zuid-Korea afgerond. Binnen het EU-Zuid-Korea-vrijhandelsakkoord kunnen Nederlandse exporteurs nu ook dit vlees verhandelen. Naast het bilaterale certificaat met Zuid-Korea, werden in 2013 bindende afspraken met Marokko en Macedonië gemaakt.

Helaas werd 2013 afgesloten met een minder positief bericht uit Zuid-Afrika, waarmee een vrijhandelsakkoord bestaat. De South African Poultry Association (SAPA) diende namens haar leden een klacht in bij de International Trade Advisory Commission (ITAC) van Zuid-Afrika. SAPA betichtte Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk ervan pluimveevlees tegen dumpprijzen te verkopen op de Zuid-Afrikaanse markt. Naar aanleiding hiervan stelde ITAC een anti-dumpingonderzoek in naar pluimveevlees met bot, dat vanuit deze landen naar Zuid-Afrika is geëxporteerd. Ondanks het vrijhandelsakkoord tussen Zuid-Afrika en de EU stond de weg hiervoor open.
NEPLUVI heeft samen met de brancheorganisaties van Duitsland (Zentralverband der Deutschen Geflügelwirtschaft, ZDG) en het Verenigd Koninkrijk (British Poultry Council, BPC) een advocatenkantoor in de arm genomen. Bovendien is een gezamenlijke rapport uitgebracht met een officiële reactie op de beschuldigingen. Doel was om de grondslag voor deze beschuldigingen aan te vechten.

KLEINE MARGES

Individuele bedrijven konden zelf bepalen of zij wilden meewerken aan het onderzoek naar dumping op basis van hun bedrijfsgegevens. Diverse bedrijven besloten de bijbehorende questionnaires in te vullen, omdat zij wilden aantonen dat zij geen producten hebben gedumpt op de Zuid-Afrikaanse markt.
Op basis van de geleverde informatie zal de ITAC beslissen of het instellen van importheffingen nodig is, landelijk of individueel voor de bedrijven die hebben meegewerkt. Bedrijven die niet meewerken, moeten sowieso de hoogst opgelegde heffing betalen.
Zuid-Afrika is een zeer belangrijke afzetmarkt voor de export vanuit Nederland. Mede door de kleine marges die er op deze producten zitten, kan een lage heffing al grote financiële gevolgen hebben voor de exporteurs. In 2014 loopt het onderzoek door en zullen de gevolgen duidelijk worden.

BESTUUR NEPLUVI

Per 31 december 2013 bestaat het bestuur uit de volgende leden:

B.J. Odink voorzitter
P. Poortinga vicevoorzitter
A.P. Storteboom secretaris
G.F. van den Bor penningmeester
J.E. Eskes
G.J. Tomassen
A. Dekkers
W.K.T. van der Meer
H.J. van de Vecht

SECRETARIAAT NEPLUVI

Per 31 december 2013 bestaat het secretariaat uit de volgende leden:

Jan Odink voorzitter
Peter Vesseur algemeen secretaris
Anne Burgers beleidsmedewerker
Arjan van Dijk senior beleidsmedewerker
Mark den Hartog beleidsmedewerker
Carla Besselink secretaresse

LIJST VAN AFKORTINGEN

AI	Aviaire Influenza
abv	algemeen bindend verklaring
ANEVEI	Algemene Nederlandse Vereniging van Eierhandelaren
arbo	arbeidsomstandigheden
avec	Association of Poultry Processors and Poultry Trade in the European Countries
avv	algemeen verbindend verklaring
AVINED	Stichting voor overkoepelende activiteiten van pluimveesector
BPC	British Poultry Council
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CAMPYBRO	Control of Campylobacter infection in broiler flocks
CBL	Centraal Bureau Levensmiddelenhandel
EFSA	European Food Safety Authority
ESBL	Extended Spectrum Beta Lactamase
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
EZ	Ministerie van Economische Zaken
HPAI	Hoogpathogene Aviaire Influenza
IKB	Integrale Keten Beheersing
ITAC	International Trade Advisory Commission
LPAI	Laagpathogene Aviaire Influenza
LTO-NOP	Nederlandse Organisatie van Pluimveehouders
NEPLUVI	Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie
Ngo	niet-gouvernementele organisatie
NVP	Nederlandse Vakbond Pluimveehouders
NVWA	Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit
OVONED	Stichting voor de eiersector
PBO	Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie
PHC	proces hygiëne criterium
PLUIMNED	Stichting voor pluimveevleessector
PPE	Productschap Pluimvee en Eieren
RTRS	Round Table Resposible Soy
SAPA	South African Poultry Association
SKIP	Stichting Kip Promotie
SVUPI	Stichting Vrijwillige Uittreding van de Pluimveeverwerkende Industrie
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VEX	Veterinaire Export Belemmeringen
VIP	Veterinair Informatie Punt
VS	Verenigde Staten
ZDG	Zentralverband der Deutschen Geflügelwirtschaft

Colofon

Redactie	Secretariaat NEPLUVI
Eindredactie	Bart Manders
Productie	Busser&tenHove Communicatie, Bemmel
Traffic	Nienke Jansen
Vormgeving	Stefan Kraaijenhagen – Zaza in Vorm, IJsselstein
Foto Jan Odink	Ger Thijssen
Productfoto's	www.kiprecepten.nl
Procesfoto	Marel Stork Poultry Processing
Foto Campylobacter	Wikipedia
Foto's Diergezondheid en Dierenwelzijn	Punchline
Drukwerkcoördinatie	Drukwerk Unlimited, Berg en Dal

NEPLUVI

VERENIGING VAN DE NEDERLANDSE PLUIMVEEVERWERKENDE INDUSTRIE

NEPLUVI

NEPLUVI
Kokermolen 11
3994 DG Houten
Postbus 331
3990 GC Houten
T 030 6355252
F 030 6571114
info@nepluvi.nl
www.nepluvi.nl

© NEPLUVI 2014